

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Det er ikke usædvanligt, når man på grundlag af en projekteringslov skal til nærmere at projektere, at der så kan komme visse varianter i forhold til det, man oprindeligt havde tænkt sig. Hvis det er afvigelser af et sådant omfang, at projekter afviger væsentligt fra projekteringsloven, må det selvfølgelig korrigeres, men det er altså ikke usædvanligt, for der kan gå nogen tid, og man skylder naturligvis at tage alle nye forhold med ind, også dem, der måtte være kommet frem eller være blevet stærkere, siden en sådan projekteringslov er vedtaget.

Jeg vil gerne til de synspunkter, som hr. Arne Larsen har været inde på, føje det synspunkt, som jeg tror jeg nævnte under første behandling, at også med hensyn til fordelingen af den internationale trafik må man gøre sig klart, at det, vi nu arbejder med, i nogen grad er politisk bestemt, i den forstand at der går en grænse imellem Øst- og Vesteuropa, og det er ikke helt sikkert, at dens trafikale betydning vil bestå i samme omfang i mange år frem i tiden; det må også tages med. Det er den slags ting, der kan gøre, at man under projekteringen muligvis kan komme til nogle varianter.

Jeg ved ikke, om jeg kan klare det med det — jeg er naturligvis også villig til over for udvalget at komme med nogle bemærkninger — men jeg vil da gerne på den givne foranledning allerede her under anden behandling give det tilsagn til hr. Arne Larsen, at de muligheder for en kombination af forbindelsen nedover, sydpå, og den mod vest og syd, som i øjeblikket er den, der er fremhævet, indgår i disse overvejelser og det projekteringsarbejde, der nu skal foretages. Vi vil altså i forbindelse med forberedelserne til en anlægslov have det spørgsmål gennemarbejdet, ikke alene på grundlag af den trafikfordeling, som vi kender og regner med, men også på grundlag af de udviklingsforenelser, vi må have, mens arbejdet står på.

I øvrigt vil jeg takke for udvalgets enstemmige tilslutning til forslaget.

Arne Larsen: Jeg takker ministeren for den meget positive stillingtagen til det problem, som jeg her rejste. Jeg har på fornemmelsen, at ministeren og jeg tilsyneladende er meget enige i denne problemstilling.

Spørgsmålet er altså, hvor tungt man skal tage det, og dér vil jeg næsten sige, at man bør vel tage det så tungt, som det står skrevet i lovforslaget, og for at åbne mulighed for, at ministeren kan operere med flere løsninger, var det måske bedst at ændre lovteksten, således at vi klarede det på den måde for ministeren. Så derfor vil jeg altså henstille, at vi tager en kort drøftelse af det i udvalget og måske tager ministeren med på råd i det møde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning vedrørende standsning af våbenleverancer til Grækenland [af Søgaard m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XLV) findes i tillæg A. sp. 3865, fremsættelsen i tidenden sp. 5168).

Forslaget sattes til forhandling.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Det, der står i det socialdemokratiske forslag til folketingsbeslutning, ligger på linje med den politik, regeringen hele tiden har fulgt i Grækenlandsspørgsmålet. Der er bred enighed om denne sag her i tinget. Målet for regeringens politik har været og er fortsat at tilskynde til en tilbagevenden til demokratiske tilstande i Grækenland.

Hvad specielt angår våbenleverancer, er det regeringens opfattelse, at NATO-landene gennem tilbageholdelse af våbenleverancer til Grækenland har et middel til at søge at påvirke det nuværende græske regime i retning af en liberalisering af samfundsforholdene i Grækenland.

Som tidligere meddelt har jeg gentagne gange fremført de danske synspunkter over for udenrigsministre i andre NATO-lande, bl. a. også over for den amerikanske uden-

[Udenrigsministeren.]

rigsminister, og givet udtryk for det danske ønske om, at disse lande gennem tilbageholdelse af sådanne leverancer ville søge at påvirke det græske regime i positiv retning.

Vi har endvidere gennem vore ambassader i en række NATO-lande foretaget henvendelse til vedkommende regeringer for at præcisere vore synspunkter vedrørende dette spørgsmål. I foråret 1970 har Norge foretaget lignende henvendelse. Senest er vore synspunkter blevet understreget af statsministeren over for præsident Nixon, udenrigsminister Rogers, forsvarsminister Laird og andre førende amerikanske politikere. Regeringen er, som jeg tidligere har givet udtryk for, opmærksom på de påvirkningsmuligheder, der foreligger også inden for rammerne af NATO-samarbejdet. Under ministerrådsdrøftelser i NATO har jeg gentagne gange med adresse til situationen i Grækenland understreget betydningen af NATOs demokratiske principper.

Forslaget til folketingsbeslutning er således for så vidt overflødig, som regeringen allerede følger den linje, som den her får en henstilling om at følge. Ordføreren for forslagsstillerne har sagt til et dagblad — hvis det nu er rigtigt refereret — at forslaget er absolut seriøst, og således har jeg også valgt at opfatte det. Det er klart nok, at der er nogle kredse — jeg sigter ikke til socialdemokratiet — som ønsker at bruge situationen i Grækenland til at splitte eller svække NATO eller til at angribe andre NATO-lande. Noget sådant vil regeringen ikke medvirke til. Det vil i øvrigt heller ikke fremme det formål, som vi forfølger, nemlig at påvirke situationen i Grækenland i retning af frie og demokratiske tilstande.

Med dette formål for øje kunne jeg ønske, at forslagets formulering havde været nok så præcis; udtrykket „frem sætte forslag om“ er for snævert og heller ikke nøjagtigt i den forstand, at i NATOs ministerråd stilles der ikke på den måde forslag.

Der kan også være anledning til at understrege, at der ikke findes noget, der hedder

NATO-våben; våbenleverancer kommer fra enkeltlande. Derfor må det være opgaven at give udtryk for danske synspunkter både i NATO og direkte over for de enkelte NATO-medlemslande. Det har regeringen gjort, som jeg allerede har nævnt det, og regeringen vil også i fremtiden fortsat være opmærksom på de påvirkningsmuligheder, som måtte findes.

Ordføreren for forslagsstillerne (Søgaard): Jeg vil gerne takke udenrigsministeren for den, skal vi sige lidt betingede tilslutning til vort forslag til beslutning. Jeg skal senere kommentere nogle af de bemærkninger, som ministeren kom med.

Den græske junta har jo nylig fejret sin 3 års fødselsdag; den har gjort det ved at demonstrere sin totale foragt for menneskerettigheder og demokrati. Jeg tænker på den såkaldt organiserede retssag, hvorunder bl. a. en tidligere NATO-general, to fremragende professorer og en række demokratisk indstillede advokater og videnskabsmænd blev idømt umenneskelige straffe, en retssag, der, for jeg ved ikke hvilken gang under juntastyret, blev ledsaget af horrible lidelser. Samtidig organiseredes også en anden retssag, der betød dødsstødet for den eneste avis i Grækenland, som turde antyde blot den mindste tvivl om militærstyrets berettigelse.

Med andre ord, man må konstatere, at forholdene i Grækenland ikke er i bedring, tværtimod. Det skyldes ikke, at omverdenen og især ikke de skandinaviske lande har været passive, tværtimod er tiden blevet godt udnyttet fra disse landes side. Vi har opnået at få udfærdiget en rapport fra menneskerettighedskommissionen i Strasbourg, således at vi med hundrede procents sikkerhed ved, at juntastyret er netop så hensynsløst, som det er beskrevet i aviser jorden over. Vi har i samme rapport fået bekræftet, at juntaens påskud for magtovertagelsen var opspind fra ende til anden: der var ikke og er ikke fare for kommunistisk magtovertagelse i Grækenland. Endvidere er der op-

[Søgaard.]

nået, at 15 af Europarådets 17 medlemslande har stemplet militærstyret som diktatorisk og ukvalificeret til medlemskab i Europarådet, hvorfor landet selv valgte at udtræde i december måned sidste år.

Men vi må også indrømme, at vi samtidig er nået til erkendelse af, at disse midler, hvor stærkt virkende de end måtte føles for de fleste andre stater, ikke har været tilstrækkelige og i hvert fald ikke tilstrækkelig stærk medicin for oberststyret i Athen. Politisk pression, som består i forsøg på overtaleser eller i eksklusion fra organisationer, som ikke er af vital interesse for et militærstyre som det græske, har altså ikke været nok.

Det er socialdemokratiets opfattelse, at vi fortsat må søge at medvirke til det græske folks befrielse fra undertrykkelse, og at vi må vælge de veje og midler, der giver mulighed for at påvirke denne udvikling.

Hvis vi vil være konsekvente og stå ved vore løfter til det græske folk, må vi nu spørge os selv, hvad der kan gøres. Fællesmarkedet har vi jo ingen direkte indflydelse på, men der er god grund til at tro, at denne organisation især på baggrund af den skandinaviske klage i Strasbourg nu via kommissionens indstilling vil afbryde samarbejdet med Grækenland, et skridt, som ganske bestemt ikke vil bedre forholdet mellem juntaen og den græske forretningsverden.

Men tilbage står NATO og NATO-landenes fortsatte samarbejde med dette styre. Her har den nordatlantiske forsamlings parlamentsmedlemmer vel været det mest aktive organ i modstanden mod juntastyret, hvilket resulterede i, at man på sidste session bad de 14 andre medlemslande om at bruge deres indflydelse for, at frie valg, parlamentarisk demokrati og retssikkerhed kan blive indført i Grækenland.

Den pression mod juntastyret, som begyndte i andre organer, må nu videreføres i NATO-regie, og vi kan ikke stoppe op, fordi vi nu bevæger os ind på vitale sikkerhedspolitiske områder.

Hvis vi mener noget med de pagter, vi underskriver, og med det, der står i dem, må vi erindre os den nordatlantiske traktats indledende forudsætninger, hvor det siges, at de — og det er deltagerlandene — er fast

besluttede på at sikre deres folks frihed, fælles traditioner og kulturer, hvilende på demokratiets og den personlige friheds grundsatninger og på lov og ret.

Dette måtte i sig selv være nok til, at Grækenland kunne suspenderes fra Atlantpagten, selv om man ingen bestemmelse har herom i pagten, men alene måtte henvise til folkeretten, og hvad den siger herom. Men vort formål må i denne sag være, at søge diktaturet i Grækenland afløst af demokrati, og vi må derfor nu, da Europarådets muligheder næsten er udtømt, vurdere, hvad vi kan gøre for at opnå dette formål.

Ved vurderingen af mulighederne må der tænkes både på effekten og gennemførligheden af sagen. En af mulighederne er, at vi eventuelt sammen med andre lande nedlægger veto i forbindelse med kommende projekter inden for NATOs infrastrukturprogram, men vi bør også sigte mod et stærkere middel. Det er en kendt sag, at juntaen ikke blot ser det som et prestigespørgsmål, men som af afgørende vital betydning for dens forhold til den græske hær at fastholde det løbende NATO-samarbejde og samarbejdet med USA på våbenområdet.

Det vil formentlig være effektivt at vise juntaen og den græske hær, at andre medlemslande i NATO ikke kan acceptere det løbende samarbejde med militærstyret. Men det er samtidig uomgængelig nødvendigt, at USA og eventuelt andre NATO-lande stopper deres bilaterale våbenhjælp; denne såvel som infrastruktursamarbejdet optages direkte af Athenstyret som støtte til et regime, vi hverken direkte eller indirekte kan støtte.

Socialdemokratiet ser med bekymring på, at USA overvejer at genoptage leverancen af svære våben til regeringen i Athen, og vi vil gerne sige til vore amerikanske venner, at vi ikke stiltiende vil tolerere, at USA således faktisk cementerer grundlaget for et nyt diktatorland i Europa. Vi har haft og har stadig diktatorlande i Europa og bliver stadig mindet om deres pris i tabet af menneskelig lykke og trivsel for befolkningerne i disse lande.

Det må også være af allerstørste interesse for USAs progressive kræfter at fastholde og understøtte demokratiske tendenser, hvor det er muligt, og vi mener, at et våbenstop

[Søgaard.]

til Grækenland vil have overordentlig stor nyttevirkning i retning af demokratiske tilstande i landet.

Vi kan naturligvis ikke vide, om USA og andre stater er til at overtale til at standse deres bilaterale leverancer af våben, men vi bør gøre, hvad vi kan for at nå frem til dette.

Med hensyn til våbenleverancer i NATO-samarbejdet inden for infrastruktursamarbejdet bør vi udnytte dette, eventuelt i samarbejde med Norge og andre NATO-lande, således at Grækenland fremover undrages disse leverancer. Det er det, jeg hentyder til, og når udenrigsministeren ikke mener, at der er noget, der hedder NATO-våben, vil jeg sige, at det i og for sig er et spørgsmål om infrastruktursamarbejdet, vi her gerne vil berøre også ved en sådan henvendelse.

Må jeg til slut sige til dem, som eventuelt er lidt ængstelige ved at bringe NATO ind i billedet, at vi ikke kan vide, hvor langt vi kommer til at gå; det må vi vurdere fra fase til fase. Men det, det drejer sig om, er et folks frihed, et folk, som i mange år har været loyale samarbejdspartnere i NATO, for at det kunne bevare sin frihed.

Det er ikke alene et spørgsmål om nogle tusinde politiske fanger, men det er også et spørgsmål om, at græske børn daglig gennem deres skoleundervisning indpodes den samme fascistiske gift, som Hitler bød den tyske ungdom i 1930'erne og 1940'erne.

Formålet med NATO er ikke bare at forsvare nogle territorier og så helt se bort fra indholdet i de menneskers tilværelse, som lever på disse steder. Den græske junta har fået advarsler nok om, at den ikke er i overensstemmelse med den nordatlantiske traktats ord. Det, vi her foreslår, er ikke, at Grækenland skal ud af NATO, men at juntaen skal ud af Grækenland, så landet igen har en fri samfundsorden, der opfylder betingelserne for medlemskab i demokratiske organisationer.

Men da vi jo nu er i tidnød, idet vi er vidende om, at udenrigsministeren på fredag rejser til et arrangement i Europa og skal videre derfra til udenrigsministermødet i Rom, vil vi naturligvis gerne have præsenteret vores standpunkt på ministerrådsmødet her på tirsdag. Vi mener derfor, at det i ste-

det for at lade vores forslag overgå til anden behandling må være mere formålstjenligt at lade vores synspunkt fremgå af en dagsorden.

Vi vil ved denne dagsorden søge at imødekomme det størst mulige flertal i denne sal, også en række af de betragtninger, som udenrigsministeren her gjorde gældende, således at ministeren på NATO-ministerrådsmødet kan have et stort set enigt folketings bag sig, når han udtaler sig.

Jeg skal derfor tillade mig på socialdemokratiets vegne at fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til i NATO at foreslå, at de NATO-lande, der leverer militærudstyr til Grækenland, bringer disse leverancer til ophør, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Lembourn: Der har hidtil været fuld enighed imellem folketingets partier om holdningen i Grækenlandsspørgsmålet. Danmark har engageret sig stærkt i et forsøg på at bruge de midler, som stod til rådighed, for at være med til at genskabe demokratiet i Grækenland.

Over for dette engagement har der i den almindelige debat nu og da været rejst nogle indvendinger. Man har sagt, at der ikke eksisterede noget demokrati i Grækenland inden kuppet. Det er efter min opfattelse ikke rigtigt: der var et demokrati, om end det ikke fulgte ganske de samme regler som vort, men der var et demokrati. Man har sagt, at det valg, som blev forhindret af juntaen, ville, hvis det havde kunnet gennemføres, have ført til politisk kaos i Grækenland. Jeg tror ikke, det er rigtigt. Mange samstemmende udtalelser af ledende græske politikere, både fra Centrumunionen og fra det konservative parti, tyder på, at hvis ingen af de to store partier havde fået et flertal, ville man have oplevet en koalition, som ville have kunnet føre en stærk demokratisk politik. Det er blevet sagt, at hvis Centrumunionen havde vundet valget, ville man gå i koalition med kommunistiske

[Lembourn.]

grupper, og Grækenland ville drive i retning af kommunisme. Alt tyder på, at dette intet har på sig. Der var ikke noget samarbejde mellem Centrumunionen og kommunistiske grupper, der var intet i partiets valgoplæg, som tydede herpå, og der er intet som helst i den femårsplan, partiet fremlagde før valget, som kan kaldes andet end et socialt og liberalt program.

Hvis man er tilhænger af, at NATO skal opretholdes — og det er mit parti en tilhænger af — kan det heller ikke på nogen måde afholde os fra at arbejde med alle de midler, vi har, for at genskabe demokratiet i Grækenland. Netop dette, at man ønsker NATO opretholdt, må betyde, at man gør, hvad man kan i denne sag. NATO har det mål at forsvare demokratierne, og det må derfor være en alvorlig politisk belastning for alliancen, hvis et af medlemslandene, som før har været et demokrati, nu bliver til et diktatur.

Spørgsmålet er da: hvad kan vi så gøre? Ja, man kan dels yde en humanitær indsats, og det er blevet gjort, man kan hjælpe dem, der forfølges af systemet, af juntaen, man kan hjælpe fanger, og man kan i lykkelige tilfælde måske endda få enkelte frigivet, og dels kan man udøve en politisk pression igennem de internationale institutioner, hvor man er medlem, og hvor også Grækenland er medlem.

Det er mit bestemte indtryk, at både den forrige regering og denne regering har gjort, hvad de kunne for at arbejde for denne sag. Ligesom andre medlemmer af folketinget er også jeg medlem af Grækenlandskomiteen og kan som sådan kun være tilfreds med, at statsministeren under besøget i Amerika lagde så megen vægt på at fremstille Danmarks syn på Grækenlandsproblemet, og jeg kan kun være tilfreds med, at udenrigsministeren adskillige gange har rejst denne sag. Vi er alle enige om, at dette pres, som vi kan udøve, skal fortsættes.

Jeg er også enig med forslagsstillerne om, at en standsnings af våbenleverancerne til Grækenland kunne have væsentlig politisk betydning. Spørgsmålet er alene proceduremæssigt. Hvis man formulerer det sådan, som det er formuleret dels i forslaget til folketingsbeslutning, dels i den dagsorden, vi nu har hørt, som ganske vist har den æn-

dring, at der står „foreslå“ — hvilket jeg nu ikke tror er nogen afgørende ændring — så kan man risikere at opnå det modsatte af det, man har til hensigt. Hvis man opfatter dagsordenen sådan, som folketingsbeslutningen er blevet formuleret, altså hvis man ønsker, at der direkte skal stilles et forslag, så vil man få et nederlag. Der skal enstemmig vedtagelse i NATO-rådet til, for at et forslag kan gennemføres, og det siger sig selv, at Grækenland ikke ville stemme for det.

Man risikerer altså at opnå en negativ virkning og dermed i virkeligheden at forringe de andre muligheder, vi har for at arbejde, bl. a. for at få standset våbenleverancerne. Man kunne så sige: ja men dette nederlag kunne have sin moralske betydning. Dertil mener jeg man må svare, at moralsk har vi jo gang på gang gjort det ganske klart, hvad vi mener om juntaen. Jeg tror for så vidt ikke, at det, at vi kommer ud i en situation, hvor man ikke kan fremsætte sine synspunkter i NATO, eller hvor man måske direkte vil blive nedstemt, vil ændre noget i bedømmelsen af, hvorledes vi ser på juntaen.

Jeg tror derfor, at man vil opnå et bedre resultat, hvis folketinget i dag opfordrer regeringen og udenrigsministeren til at opretholde den politiske pression, som man hidtil har udøvet, og giver et grundlag for, at man kan fremføre sine synspunkter allerede under det førstkommende NATO-møde. Jeg vil derfor gerne på regeringspartiernes vegne fremsætte et forslag om motive-ret dagsorden, der lyder således:

„Folketinget henstiller til regeringen, at den fortsat direkte over for de NATO-lande, der leverer militærudstyr til Grækenland, og i NATO virker for, at disse leverancer bringes til ophør, indtil demokratiske tilstande er genindført i Grækenland, og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Det er min opfattelse, at denne formulering er bredere, idet den jo også nævner, at man direkte kan forhandle med de enkelte NATO-lande hver for sig. Jeg mener, at den er mere realistisk, og at den ligger helt på linje med det, man hidtil har gjort, uden at udsætte os for en risiko for nederlag.

Der har hidtil imellem alle folketingets

[Lembourn.]

partier været fuld enighed om vores holdning til Grækenland. Der har været et glimrende samarbejde imellem os i denne sag, uanset om det har været humanitær indsats eller en politisk indsats, man har gjort. Jeg håber inderligt, at denne enighed også vil manifestere sig i dag.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu også i forhandlingen.

Per Møller: Det er et markant indslag i den politiske debat herhjemme, at vi hyppigt og ofte lidenskabeligt beskæftiger os med den undertrykkelse, der rundt om i verden rammer enkelte mennesker, bestemte mindretalsgrupper eller hele nationer. I et demokrati er det en selvfølgelig ting, at vi tror på værdien og nytten af at mobilisere den offentlige mening imod undertrykkerne. Troen på, at en stærk og udbredt offentlig mening kan blive en magtfaktor i international sammenhæng, udgør vel en af begrundelserne for, at vi tror på nytten af at give vedholdende udtryk for vor fordømmelse af det græske styre.

Venstre er positivt indstillet over for enhver diplomatisk aktion, der kan tænkes at øge chancerne for oprettelse af demokratisk styre i Grækenland, lad så være, at chancerne i en given situation må forekomme nok så små.

Derfor har vi også sympati for de tanker, der ligger bag forslaget, der nu er til behandling. Vi mener, som hr. Lembourn gav udtryk for, at formuleringen ikke er ubetinget hensigtsmæssig, og står derfor som medforslagsstiller til det forslag om motiveret dagsorden, hr. Lembourn fremsatte.

Det ville imidlertid være rimeligt at indskyde den betragtning, at venstre ikke har nogen sympati for de mere eller mindre utilsørede forsøg, der udfoldes fra visse sider på at bruge den græske tragedie til at underminere tilliden til NATO i almindelighed og til USA i særdeleshed. Det kommer af og til frem i debatten, at der er en sammenhæng mellem tilstedeværelsen af juntastyret i Grækenland og spørgsmålet om vort fortsatte medlemskab i NATO. Det siges, at vi må tage vor alliancepolitik op til revision og

altså udtræde af NATO, hvis det ikke lykkes at samle alle demokratiske NATO-lande i en beslutsom og effektiv aktion med det formål at bringe juntastyret til fald.

Over for denne betragtning er der to synspunkter, som er afgørende: for det første at vi er med i NATO for at styrke vor sikkerhed og for at yde vort bidrag til at dæmme op for udbredelsen af et styre, der, hvad angår undertrykkelse, ikke står tilbage for juntastyret i Grækenland. For det andet at vor udtræden af NATO ikke ville bringe det nuværende styre i Grækenland til fald, men formentlig ville glæde og måske endog styrke obersterne i Athen. Hvis vi forlod NATO og foretrak isolationen, ville vore muligheder for at udvikle pres mod det græske styre blive helt afgørende svækket. Netop den omstændighed, at Danmark og Grækenland har fælles forbundsfæller, giver os muligheder for at påvirke de lande, som Grækenland på forskellig vis er afhængig af. Den nuværende regering herhjemme har på forskellig vis udnyttet disse muligheder, og både statsministeren og udenrigsministeren har benyttet givne lejligheder til at sætte eftertryk bag vor kritiske og fordømmende holdning til juntaen i Athen. Disse muligheder for pression bør fortsat udnyttes.

I den aktuelle situation er det spørgsmålet om våbenleverancer til Grækenland, der påkalder interesse. Lige siden obersternes kup har den amerikanske regering opretholdt en våbenembargo over for Grækenland, og både psykologisk og politisk har dette virket som en belastning for det græske styre. Det må også være den amerikanske regerings opfattelse, siden man i de forløbne år har afvist alle græske anmodninger om at genoptage leverancerne af våben.

Eftersom juntastyret ikke gør indtryk af at være alt for stabilt eller alt for stærkt, ville det være ønskeligt og måske endda værdifuldt, om man fortsat opretholdt den belastning, som ville ligge i, at lande som USA, England, Italien og Vesttyskland siger til magthaverne i Athen: vi fordømmer jeres knægtelse af den politiske frihed og jeres krænkelse af menneskerettighederne, og vi gør det i en sådan grad, at vi ikke finder jer værdige til at modtage våben fra vore arsenaler. Det er det standpunkt, som vi håber at vore demokratiske forbundsfæller vil fastholde over for obersterne i Athen.

[Per Møller.]

Når spørgsmålet om en hel eller delvis ophævelse af den amerikanske våbenembargo mod Grækenland er aktuelt i dag, hænger det givetvis sammen med den stadig mere spændte situation i det østlige Middelhavsområde. Sovjets maritime fremtrængen i dette område og Sovjets stadig mere aktive militære indsats i de arabiske landes kamp imod Israel har skabt en situation, som må give anledning til mangeartede overvejelser i USA. Det er uundgåeligt, at militære synspunkter har fået større vægt, end de havde for nogle år siden. I kredse, der tager NATO-problemerne alvorligt, er der forståelse for det aktuelle behov for at opretholde stærke militære positioner i det østlige Middelhavsområde.

Men når det er sagt, må det være rimeligt at pege på det betænkelige og risikofyldte ved at give militære overvejelser en sådan prioritet, at betydningsfulde politiske hensyn tilsidesættes. Det er vel bl. a. den lære, som kan udledes af, hvad der er sket i Vietnam og i det sydøstlige Asien.

I spørgsmålet om våben til Grækenland står tungtvejende politiske hensyn på spil. I adskillige europæiske NATO-lande vil det svække den folkelige tillid til NATO, hvis USA og andre NATO-lande genoptager våbenleverancerne til Grækenland; også holdningen til USA vil blive påvirket i negativ retning. Disse hensyn må tillægges megen vægt, og samtidig må det overvejes, om de militære hensyn helt har den styrke, som den amerikanske regerings militære rådgivere synes at hævde. Det er derfor en nærmere såvel militær som politisk overvejelse værd, om NATOs og de berørte NATO-landes sikkerhed og interesser virkelig nødvendiggør store våbenleverancer til Grækenland.

Venstre ønsker at medvirke til, at den danske regering fortsætter sine bestræbelser for at få standset våbenleverancerne til Grækenland, så længe det nuværende styre er ved magten.

Stinus: I bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning henvises der til en udtalelse fra den nordatlantiske forsamling sidste efterår. Selv om Atlantpagtens parlamentarikerforsamling ikke har nogen myndighed, tillægger det radikale venstre også

denne udtalelse en vis betydning, fordi den fortæller noget om de følelser, der rører sig i NATO-landenes parlamenter med hensyn til situationen i Grækenland.

Det radikale venstre kan hilse det aktuelle socialdemokratiske udspil velkommen, fordi vi håber, at det efter dette udspil skulle være muligt at nå frem til en beslutning fra et enigt folketing. Vi håber, at det forslag om motiveret dagsorden, som hr. Lembourn nu har fremsat også på det radikale venstres vegne, vil kunne få tilslutning fra alle folketingets partier, således at udenrigsministeren kan rejse til NATO-ministerrådsmøde i Rom for dér bl. a. på et enigt folketings vegne at gøre sin indsats gældende for at standse alle NATO-landes våbenleverancer til Grækenland.

Det radikale venstre finder som udenrigsministeren, at NATO-landene gennem tilbageholdelse af våben til Grækenland har et vigtigt middel til at udøve tryk mod det nuværende græske regime. Denne tilbageholdelse bør efter vor opfattelse omfatte såvel det, en amerikansk senator nu omtaler som de skjulte våbenleverancer, som køb fra amerikanske overskudslagre og anden militær hjælp.

Vort dagsordensforslag skal også forstås i relation til de gentagne og stadig stærkere forlydender om en nær forestående genoptagelse af de amerikanske leverancer af tunge våben til juntaen. Vi er klar over, at der vil komme indvendinger imod at bringe våbenleverancerne til ophør, strategisk motive-rede indvendinger, men vi må da spørge, om strategiske hensyn skal tælle mere end hensynet til det græske folk.

Det er det radikale venstres opfattelse — og denne opfattelse deles jo også af forslagsstillerne — at den danske regering hidtil har ført en særdeles klar og utvetydig politik med hensyn til Grækenland. Jeg tænker her bl. a. på den politik, der har været ført i Europarådet, og jeg tænker på de meget klare udtalelser, statsminister Hilmar Baunsgaard fremsatte om vort syn på styret i Grækenland under sit besøg i USA for nylig. Også udenrigsministeren har gentagne gange udtalt sig på linje hermed.

Som det radikale venstre ser det, er det således ikke nogen ændring af den hidtil førte politik, det socialdemokratiske forslag lægger op til, men en videreførelse deraf.

[Stinus.]

Dette forringer på ingen måde det socialdemokratiske udspil, for som jeg allerede har fremhævet én gang: det kan kun styrke udenrigsministerens muligheder for at opnå resultater, hvis han kan rejse til NATO-ministerrådsmøde med en beslutning fra et enigt folketing i ryggen.

I forbindelse med beslutningen i Europarådets ministerkomité om offentliggørelse af den europæiske menneskerettighedskommissions rapport udtalte udenrigsminister Poul Hartling håb om, at offentliggørelsen ville være med til at påvirke udviklingen i Grækenland.

Fra anden side stillede man sig mere skeptisk, og der har her i landet været talt både om spildte chancer og om forpassede muligheder i den forbindelse. Der er således givet udtryk for den opfattelse, at Europarådet kun har opnået, at regimet i Athen har frigjort sig fra en række internationale forpligtelser, som begrænsede dets handlefrihed.

Men en kendsgerning er det jo, at juntaen i tiden fra kuppet til udmeldelsen af Europarådet heller ikke tog hensyn til sine forpligtelser i henhold til Europarådets statutter og den europæiske menneskerettighedskonvention. For Europarådets medlemslande, herunder Danmark, måtte det være afgørende, at intet land ustraffet kan tilside-sætte Europarådets statutter, af hvilke det klart fremgår, at respekten for retsprincipet og de fundamentale frihedsprincipper er en forudsætning for medlemskab. Netop disse principper er jo årsagen til, at Portugal og Spanien ikke kan være med i Europarådet.

Europarådets fordømmelse af styret i Grækenland henvender sig også til andre end den græske regering. I sammenhæng med Europarådets indstilling skal således ses fællesmarkedslanenes politik over for Grækenland siden kuppet i 1967. Grækenland har siden 1962 haft en associeringsordning med fællesmarkedet, men en videreudvikling af denne associeringsordning har været fastfrosset siden kuppet, og fællesmarkedet overvejer nu en skærpelse af sin holdning.

Europarådet kan udtale sin moralske fordømmelse af det græske styre, fællesmarkedslanene kan udøve et vist økonomisk

pres, men det er i NATO-landenes magt, først og fremmest de NATO-lande, som leverer våben til juntaen i Athen, at tvinge obersterne til at genindføre en demokratisk styreform. Europarådets fordømmelse er ikke nok i sig selv, den må følges op af andre politiske fremstød, og NATO og kredsen af NATO-medlemslande udgør et naturligt forum for sådanne fremstød. Grækenland og Danmark er medlem af samme alliance. Grækenland er i dag en belastning for denne alliance, og vi har ret til at stille krav ikke mindst på baggrund af den europæiske menneskerettighedskommissions rapport.

Det er det radikale venstres opfattelse, at NATO-samarbejdet må bruges til at udøve et stadigt pres på regimet. Den danske regering må, således som statsminister Hilmar Baunsgaard gjorde det under sit besøg i USA, sætte alle kræfter ind på at overbevise vore NATO-allierede, først og fremmest USA, om nødvendigheden af at føre en mere resolut politik over for det græske regime. En sådan politik må først og fremmest betyde indstilling af våbenleverancerne til Grækenland, så længe det nuværende regime er ved magten.

Det af hr. Lembourn fremsatte dagsordensforslag vil efter det radikale venstres opfattelse på den stærkest mulige måde understrege folketingets ønske i så henseende.

Gert Petersen: Nu har det fascistiske styre i Grækenland haft magten i over 3 år. Der er ingen udsigt til forbedringer i demokratisk henseende. Der er ingen udsigt til en tilbagevenden til det demokrati, der havde udviklet sig i Grækenland i løbet af 1960'erne, men som så brutalt blev afskaffet, blev likvideret i 1967, da oberstjuntaen tog magten. Derfor forekommer det mig egentlig, at det er, ligesom denne diskussion føres under en glasklokke, det er, ligesom der ikke er virkelig kontakt med de ting, som sker. Man taler om, at NATO må bruges som et instrument i bekæmpelsen af det fascistiske styre. Man taler om, at Danmark fortsat må arbejde på, at NATO bliver brugt på den måde. Man lader, som om — og da jeg tænker pænt om mine medmennesker, tror jeg da gerne, at man tror på det — at NATO har fungeret i de 3 år, der er gået, som et instrument, der virkede imod

[Gert Petersen.]

styret i Athen. Men det er der jo ingen som helst kendsgerninger, der tyder på.

Fra dansk side har der ved adskillige lejligheder været gjort forsøg på at rejse spørgsmålet inden for NATO, inden for de med NATO beslægtede organer, og der er ikke kommet noget ud af det. Nu skal der vedtages nye dagsordener, og det er da udmærket, og man ville være et skarn, om man forhindrede det eller søgte at forhindre det. Men kommer der noget ud af det, er der nogen, der egentlig inderst inde venter, at der kommer noget ud af disse dagsordener? Ja, det kan da godt være, der er nogen, der venter det, også inderst inde, men i så fald må man have mig undskyldt: så forekommer det mig en lille smule naivt, at man skulle vente pludselige resultater eller gradvise resultater af noget, som nu i en 3-årig periode har vist sig at være så aldeles ufremkommeligt.

Sandheden er jo, at de store NATO-magter, i ganske særlig grad Amerikas Forenede Stater, ikke har demonstreret nogen vilje til at påvirke til væsentlige ændringer i Grækenland. Den danske udenrigsministers opfordringer til USA om at øve en sådan indsats har simpelt hen ikke båret frugt. Et af argumenterne for vort NATO-medlemskab er jo, at vi kan øve indflydelse indefra. Jeg synes, at netop Grækenlandsspørgsmålet er et helt eklatant eksempel på, hvor lidt indflydelse, hvor ringe indflydelse Danmark er i stand til at udøve inden for NATO i de mere væsentlige spørgsmål.

Hr. Per Møller talte om USAs våbenembargo, men enhver ved jo, at den embargo er meget begrænset, at den kun gælder de sværeste våben, og at man nu er på vippen til at ophæve også embargoen over for de tunge våben. Enhver ved jo, at De Forenede Stater efter præsident Nixons overtagelse af regeringsmagten i USA genoptog den diplomatiske forbindelse med Grækenland i fuldt omfang, hvilket uundgåeligt måtte føles af obersterne som et amerikansk håndslag og formodentlig også skulle opfattes af obersterne som et amerikansk håndslag.

Sandheden er, at NATO ikke alene ikke har villet bekæmpe diktaturet i Grækenland, men at NATO reelt har dannet et skjold for juntaen. Medlemskabet af den vestlige mili-

tæralliance har juntaen kunnet udnytte til at stabilisere og cementere sin magt indadtil som udadtil. Jeg siger ikke, at det ikke også kunne være sket, hvis den stod uden for den vestlige militæralliance, der er andre måder at lade sig hjælpe af den vestlige verdens mægtigste magt på. Spanien står f. eks. ikke som medlem af NATO, men den amerikanske støtte til Spanien, militære støtte, militære baser osv., er alligevel af en karakter, der svarer ganske til USAs støtte til styret i Grækenland.

Jeg skal ikke sætte noget som helst spørgsmålstegn ved den afsky over for det fascistiske styre i Grækenland, som man har givet udtryk for fra den danske regerings og det danske folketings side; jeg er helt overbevist om, at den er ærligt følt. Men jeg er lige så overbevist om, at det, man gør nu og har gjort de sidste år og, er jeg bange for, vil blive ved med at gøre, er at nægte at tage konsekvensen af de forhold, som eksisterer. Hvis man vil tage konsekvensen, falder man ind under den kategori af mennesker, som hr. Per Møller — og jeg tror også udenrigsministeren — allerede har taget højde for ved at tale om, at der var nogle, der ville misbruge situationen til at svække eller splitte NATO.

Man får unægtelig en fornemmelse af, at ikke under nogen omstændigheder må vor alliancepolitik tages op til revision, ganske uanset hvilken politik andre NATO-lande fører, hvilken politik NATO som helhed fører. Man kunne have lyst til at spørge hr. Lembourn og de øvrige ordførere for regeringspartierne og for den sags skyld også hr. Søgaard: hvad nu, hvis eller rettere sagt når NATO nu igen afviser at beskæftige sig med den danske holdning, hvad nu, når USA genoptager leverancen af de svære våben og dermed stryger det sidste ringe forbehold over for fasciststyret? Hvad vil man så sige? Vil man så sige: nå ja, det er der ikke noget at gøre ved, men vi opretholder skam vor protest, og ideen er stadig væk ren og smuk; realiteterne er ganske vist lidt snavsede, men vi skal helst ikke blande den smukke idé og realiteterne sammen. Det er jo det, der er tilfældet.

NATO-pagten, Den nordatlantiske Traktat, indeholder, som hr. Søgaard gjorde opmærksom på, en klar bekendelse — så kan man diskutere, hvor meget den betyder

[Gert Petersen.]

— til demokrati, frihed og alt dette. I artikel 2 hedder det, at deltagerne vil bidrage til den videre udvikling af fredelige og venskabelige mellemfolkelige forhold ved at styrke deres frie samfundsordninger, ved at hidføre en bedre forståelse af de grundsatninger, som disse samfundsordninger hviler på. I indledningen, i præambelen, opstilles der tre formål for de stater, som er gået sammen i Den nordatlantiske Traktat. For det første, at de er fast besluttede på at sikre sig deres folks frihed, fælles traditioner og kultur hvilende på demokratiet, på den personlige friheds grundsatninger — der var den igen, der findes mange dyre ord i den traktat — og på lov og ret. Det var beskyttelsen af demokratiet.

Nr. 2: deres stræben er at fremme stabilitet og velfærd i det nordatlantiske område. Man må nok spørge om, hvorvidt stabiliteten og velfærdet fremmes gennem den politik, der føres i Grækenland, og som NATO efter min opfattelse beskytter. Jeg mener, at begge disse to hovedformål er krænket.

Så er der endelig det tredje formål, nemlig at de er besluttede på at forene deres kræfter til kollektivt forsvar. Meget vel, det sidste er det, man bestandig påberåber sig, de strategiske militærpolitiske overvejelser. Men kendsgerningen er, at af de tre hovedformål, som er angivet i Den nordatlantiske Traktat, er de to krænket. Kendsgerningen er også, at der ikke er noget nyt i denne negligering af demokratiets interesser, af de to ud af tre hovedformål i NATO-traktaten. Det var tilfældet, allerede da traktaten blev indgået, da diktatorlandet Portugal fra første færd blev optaget som medlem, og det var tilfældet i 1950'erne, dengang Tyrkiet og Grækenland, som begge på det tidspunkt var diktatorlande, blev optaget som medlemmer.

Men før eller senere må erfaringerne dog vel blive så righoldige, at man begynder at erkende, og at disse erfaringer sætter frugt. For ellers er og bliver de smukke ord, som er

blevet sagt her, og hvis oprigtighed jeg ikke tvivler om, tomme ord, bekendelser uden realiteter bagved, og det gælder i ganske særlig grad solidaritetserklæringerne til Grækenland.

Socialistisk folkeparti er af den opfattelse, at denne diskussion er temmelig futil, at den ikke fører til noget, at det nu gennem en årrække er bevist, at den ikke fører til noget, og at man i stedet bør tage den nødvendige konsekvens, drage konklusionen af en realitetsanalyse i stedet for at hylle sig i illusioner. På den baggrund skal jeg fremsætte et forslag om motiveret dagsorden, der lyder sådan:

„Idet folketinget på baggrund af situationen i og omkring Grækenland på ny må konstatere, at NATO hverken har evne eller vilje til at forsvare demokratiet i medlemsstaterne, således som det er forudset i Den nordatlantiske Traktats præambel og i dens artikel 2,

opfordrer folketinget regeringen til at opsigte Danmarks medlemskab af Den nordatlantiske Traktat,

og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Uden større optimisme skal jeg anbefale denne dagsorden til vedtagelse. Men er jeg ikke optimistisk i spørgsmålet, om den bliver vedtaget netop nu, så er jeg meget stærkt af den opfattelse, at de erfaringer, man har høstet gennem 20 år og i ganske særlig grad i de senere år i forbindelse med Grækenland, vil hobe sig op, der vil komme flere af dem, og før eller senere vil man blive nødt til for anstændighedens og for demokratiets skyld at udtræde af Den nordatlantiske Traktat.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Kjær Rasmussen: Ja, man sidder jo og bliver helt flov over, at man ikke har noget

[Kjær Rasmussen.]

dagsordensforslag med i lommen i dag, men det må vi forsøge at overleve.

NATO-tilhængerne har jo aldrig forsømt en lejlighed til at fortælle os andre om den indflydelse, som Danmark har i kraft af NATO-medlemskabet. Vi andre har til gengæld aldrig troet på, at denne indflydelse eksisterede andre steder end i NATO-tilhængerens fantasi. Men nu kommer en af NATO-medlemskabets varmeste fortalere, hr. Søgaard, altså her til folketinget og vil have det med på et forslag gående ud på, at der i NATO skal fremsættes forslag om, at medlemslandene ikke længere må levere militært udstyr til Grækenland.

Lad mig sige med det samme, at efter vores opfattelse mangler det socialdemokratiske forslag en hel del med hensyn til klarhed. Hvilket organ f. eks. i NATO tænker hr. Søgaard sig forslaget indbragt for? Nu fik vi jo lige at vide af udenrigsministeren, at man ikke stillede forslag i NATO-rådet. Det vidste vi godt, man har jo før forsøgt på at få det græske problem behandlet i NATO-rådet, og man kunne dengang end ikke få det optaget på mødets dagsorden.

Men så forstod jeg på hr. Søgaard, at det vistnok var ministerrådet, hr. Søgaard forestillede sig; men så vidt jeg ved, er dette ministerråd ikke beslutningsdygtigt. Hvis jeg ellers har ret i den antagelse, kan det jo heller ikke just være, skal vi sige, frygtindgydende at få det socialdemokratiske forslag indbragt for ministerrådet.

Men hr. Gert Petersen var inde på noget meget interessant, synes jeg, og det vil jeg da gerne tage op også, nemlig dette: hvilke sanktioner mener hr. Søgaard Danmark skal iværksætte, dersom NATO ikke følger det danske forslag, dersom Danmarks påståede anstrengelser ikke giver resultat? Vi havde gerne set, at socialdemokraterne havde beskæftiget sig med disse ting, inden de fremsatte forslag, så havde det i det mindste været muligt at tage stilling til forslaget.

Som det ligger her, fremtræder det som noget i retning af en hen-til-kommoden-og-tillbage-igen historie, netop fordi man ikke fortæller, hvilke sanktioner man tænker sig iværksat, hvis NATO afviser forslaget. Det er denne kendsgerning, som får os til at mene, at hr. Søgaard og hans partifæller i

virkeligheden ikke ønsker nogen ændring i Danmarks forhold til NATO, uanset hvordan dette organ så forholder sig til det græske diktatur.

Af disse årsager må vi undlade at stemme ved afstemningen om socialdemokratiets forslag, som det foreligger her. Nu har hr. Søgaard jo stillet et forslag om motiveret, dagsorden som er nogenlunde ligegyldende med forslaget til folketingsbeslutning, og af de samme grunde vil vi altså også undlade at stemme for hr. Søgaards dagsorden.

Med hensyn til hr. Gert Petersens dagsordensforslag kan jeg sige, at vi er helt enige med hr. Gert Petersen i konklusionen, nemlig at Danmark må forlade NATO. Men det væsentligste argument for en udtræden ser vi dog ikke i, at nogle medlemslande overtræder NATO-traktaten gennem våbenleverancer til Grækenland. Vi er af den mening, at Danmarks sikkerhedspolitik er forkert i sin helhed, fordi Danmark i øjeblikket er med til at agere sikkerhedsnet under imperialismen, som farer frem med vold og undertrykkelse rundt omkring i verden og hindrer folkenes frigørelse. Det er vort grundlag for at ønske en udtræden af NATO. Når vi derfor stemmer for hr. Gert Petersens dagsordensforslag, skyldes det altså forslagets konklusion.

Endelig har hr. Lembourn stillet forslag til dagsorden gående ud på, at regeringen skal virke for, at våbenleverancerne ophører, indtil demokratiske tilstande er genindført i Grækenland. Dette med at demokratiske tilstande skal genindføres, støder mig ærligt talt en hel del, for det kan dog ikke være det tidligere kongestyre, flertalspartierne tænker på. Dengang var der jo absolut ikke tale om demokrati i Grækenland, dengang så lidt som nu, for også dengang var fængslerne fyldt med politiske fanger. Men vi vil ikke være med til at give regeringen et alibi, så den kan fortsætte med at snakke i stedet for at handle. Der har nu været snakket om disse ting her i årevis, men uden held, og det ved alle jo. Derfor vil vi undlade at stemme ved afstemningen om flertalspartiernes dagsordensforslag.

Hanne Reintoft: Da jeg den 13. maj spurgte udenrigsministeren om Danmarks holdning til USAs påbegyndte våbenleve-

[Hanne Reintoft.]

rancer til Grækenland, svarede ministeren — Folketingstidende 1969-70, spalte 5645 — jeg citerer:

„Nogen officiel bekræftelse foreligger ikke, den amerikanske regering har udtalt, at spørgsmålet om våbenleverance til Grækenland fortsat er under overvejelse.“

Fra Danmarks radios korrespondent lød det samme dag, at den amerikanske beslutning ikke ville blive gjort om, den var allerede truffet, inden statsminister Hilmar Baunsgaard var i Washington i midten af april. Det fremgik endvidere af udsendelsen, at det var tydeligt, hvilke våben det drejede sig om, nemlig torpedobåde, svære panserkøretøjer og overlydjakere og bombere, man kunne endda bestemme dem til typen F-4 Phantom.

Vi kan selvfølgelig godt opretholde den myte, at vi ikke ved, om disse leveringer er begyndt, og vi kan også godt opretholde den myte, at vores suverænitet og vores demokrati tillader os at føre en debat som i dag om, hvorvidt vi skal henstille til NATO, at USA skal lade være at levere våben, som de altså allerede gør, som daglig tilflyder det græske regime i uhyggeligt omfang — lad os ikke glemme, at det længe har været erkendt, at der blev leveret håndvåben til Grækenland fra USA — konsekvensen af denne leg med ord må dog blot blive, hvis det skal have nogen mening, at man drager de fornødne slutninger af sagens videre forløb og så er villig til at lade handling følge efter ordene.

Da den daværende socialdemokratiske regering i 1949 indmeldte Danmark i NATO, henviste man til sin udmærkede erklæring fra 1945 om, at man ikke ville se et genoprustet Tyskland. Vesttyskland blev NATO-medlem i 1955. Siden den græske juntas magtovertagelse i 1967 har både en socialdemokratisk og en borgerlig regering i ord igen og igen for sikret, at man vender sig mod det græske styre og finder, at det er uheldigt, at Grækenland er medlem af NATO. Nu kan det jo nok diskuteres, om det er den rigtige problemstilling, om Grækenland er NATO-medlem eller ej. Vesttyskland er jo også NATO-medlem uagtet en kolossal oprustning, 10 pct. bare i den korte socialdemokratiske regerings levetid, trods en konsekvent nægtelse af at anerkende be-

stående grænser og en række efterhånden meget urovækkende udtalelser om, at status quo i Europa ikke skal opretholdes, det vil altså sige trusler om krig.

USA er det førende NATO-land og fører en række krige, som det danske socialdemokrati endelig er begyndt at tage konsekvent afstand fra heldigvis nu så kraftigt, at man efter lang betænkningstid ønsker Nordvietnam anerkendt.

Statsministeren forsikrede mig også forleden ved min forespørgsel om Danmarks forhold til en sikkerhedskonference, at regeringen tog afstand fra Vietnamkrigen og interventionen i Cambodia, selv om man altså nægter at komme med en klar og utvetydig protest, som den svenske regering har gjort.

USA er et land, hvor også ledende politikere af borgerlig observans er begyndt at tage stærk afstand fra såvel udenrigs- som indenrigspolitikken, og mens den danske udenrigsminister altså ikke vidste, om man leverede våben til Grækenland, er der en amerikansk demokratisk senator ved navn Vance Hartke, der har taget initiativ til at standse disse våbenleverancer, som altså finder sted. Han er i hvert fald tilsyneladende orienteret, siden han mener, det har været nødvendigt i det amerikanske senat at tage initiativ til at standse dem.

I Grækenland har vi som bekendt et militærdiktatur med meningsundertrykkelse, med politiske arrestationer, KZ-lejre osv. Men spørgsmålet må nok snarere blive, om det er Grækenland, der skal ud af NATO, eller om det ikke, som også hr. Gert Petersen var inde på, for danske politikere må blive spørgsmålet, om det er Danmark, der skal ud af det NATO, som har udviklet sig til en farlig og aggressiv militæralliance med en fremfærd, der er stik imod de officielle formålsparagraffer og stik imod, hvad man lovede befolkningen i 1949. Det er jo ikke noget, som hverken hr. Gert Petersen eller jeg finder på i dag, for der har jo også i USA været givet udtryk for bekymring for, at disse påbegyndte våbenleverancer skulle give uro i lande som netop Danmark, Norge, Holland og Belgien, hvor hele befolkningen vel ser både deres egne interesser og deres nationale selvstændighed skubbet til side af hensyn, der absolut ikke fremtræder som værende til disse folks gavn og sikkerhed.

Man kan forstå på udtalelser til pressen,

[Hanne Reintoft.]

at udenrigsministeren ikke er så sikker på, at det vil falde i god jord at begynde at protestere ved det kommende NATO-møde her sidst i maj. Jeg tror, det er en meget præcis vurdering, det her er lykkedes udenrigsministeren at komme med, men det må alligevel kræve nogle klare svar. For det første må det kræve svar på, om vi har mistet retten, faktisk altså, ikke officielt, til at fremkomme med vore synspunkter og få dem respekteret. Og dernæst om ministeren alligevel vil eller tør — jeg ved ikke, hvad der er det rigtige udtryk — fremsætte de synspunkter, som kommer til at fremgå af debatten i dag, nemlig at ingen af folketingets partier synes, at NATO skal levere våben til Grækenland.

Og så har jeg samtidig et spørgsmål til udenrigsministeren, som jeg vil bede om ikke kommer til at stå ubesvaret. Det var noget, der blev bragt ind i debatten her af venstres ordfører, idet venstres ordfører talte om de arabiske lændes kamp mod Israel. Jeg vil i den forbindelse gerne høre af udenrigsministeren, om dette er et af regeringen accepteret udtryk, og hvorledes regeringen i så fald vurderer sikkerhedsrådets bedømmelse af Israels aggression.

Vi kan da ikke vende os mod det socialdemokratiske forslag til en folketingsbeslutning om ikke at levere våben til Grækenland, men når man kommer med et sådant forslag, må det afføde spørgsmål til socialdemokratiet. For det første må man spørge: hvis udenrigsministeren ikke tør fremkomme med de danske synspunkter i NATO, hvilke konsekvenser vil socialdemokratiet så drage af det? Og: fremfører udenrigsministeren højlydt eller lavmælt de danske synspunkter — det plejer at være lavmælt — fremføres de trods alt, fordi der faktisk er hævdet at være enighed om, både at juntaregimet må ophøre, og at våbenleverancerne må standse, og disse synspunkter negligeres, så leverancerne fortsætter eller udvides, hvad så? Vil det bringe det danske socialdemokrati til at skifte holdning til vor placering i NATO og vort fremtidige tilhørsforhold til NATO? Hvis det ikke gør det, er det en accept af, at Danmark ikke har nogen vetoret, at Danmark ikke har noget at skulle have sagt, og så er det jo en omgang populær oppositionspolitik i stedet

for det, det bør være, en dybt alvorlig debat om et ulykkeligt tilhørsforhold til en aggressiv militæralliance, som man har vildført vor befolkning ind i.

Må jeg sige, at jeg selvfølgelig med glæde kan stemme for hr. Gert Petersens dagsordensforslag. Der kunne være fyldt mange flere præmisser på konklusionen, men det svarer jo godt nok til diskussionen i dag.

Jeg vil også godt stemme for det socialdemokratiske dagsordensforslag, hvis det kom til afstemning, fordi det må være rigtigt at henstille til NATO at ophøre med at levere dette militære udstyr til Grækenland. Det vil dog nok være en forudsætning, at socialdemokratiet lidt tydeligere gør det klart, at man faktisk mener noget alvorligt med det og er villig til at drage konklusionerne af, at Danmark intet har at skulle have sagt, hvis det skulle blive resultatet af den socialdemokratiske forespørgsel.

Regeringspartiernes dagsordensforslag kan jeg selvfølgelig ikke godtage, da det går ind for NATO som princip, idet det i og for sig går ind for, at man kan fortsætte med våbenleverancerne, når det græske juntaregime engang er hørt op. Jeg kan ikke under nogen omstændighed acceptere en militæralliance med hverken Vesttyskland eller USA.

Kai Moltke: Udadtill er alle de hensigter, der her gives udtryk for, jo i og for sig både humane og tilsyneladende præget af en god vilje. Men bagved ligger et problem: hvordan oplyses den danske befolkning om de egentlige forhold, som i øjeblikket præger Grækenlandsspørgsmålet? Det er med beklagelse, jeg ser, at ingen af de ordførere, som hidtil har taget ordet i debatten, er kommet ind på et meget vigtigt spørgsmål, som siger betydeligt mere om den faktiske situation end alt det, der tilsammen er blevet sagt her.

Jeg kan ikke lade være med at spørge: er det udenrigsministeren bekendt, at det franske blad *Le Monde*, borgerligt og kristeligt, for mere end en uge siden offentliggjorde en meddelelse, udsendt i Athen af den græske juntas embedsmænd og repræsentanter, om, at man netop her i dag den 20. maj venter besøg af det første medlem af USAs regering til Athen?

Er det sådan, at ingen kender noget til disse ting, eller hvordan kan det gå til, at

[Kai Moltke.]

borgerlige franske blade kan bringe sådanne i alle tilfælde halvofficielle meddelelser, mens der ikke kan læses én linje i den danske presse og ikke siges ét ord af regeringens repræsentant eller af nogen af de forsamlede ordførere? Hvis hr. udenrigsministeren skulle have fået besked om, at besøget er udskudt, vil jeg da modtage en sådan meddelelse med stor interesse.

Det drejer sig om ministeren for luftfart og flyvevåben, mr. Siemens, og når man tager det i betragtning, kan jeg da ikke tro, at udenrigsministeren skulle have været af den opfattelse, at hr. Siemens tager til Athen for at sælge f. eks. Coca Cola, whisky, chokolade eller tændstikker. Det er vist helt andre varer, der skal forhandles om i den givne situation. Men når folketinget har ansvaret, må folketinget også have et medansvar for, at presse og regering giver de fornødne oplysninger i så vigtig en sag. Det er min første efterlysning.

Det andet spørgsmål, som det her drejer sig om, er: hvordan kan det gå til, at vi får en gradvis nedgang i skildringerne af, hvad der sker i Grækenland, af den græske modstandsbevægelses repræsentanter? F. eks. den 5. maj fik den øvrige del af verdenspressen besked om, at en af veteranerne i græsk modstandsbevægelse, den deputerede Manolis Glezos, fra 5. maj indledte en sultestrejke, og at han, før denne sultestrejke blev indledt, fik tilsagt solidaritet til sin optræden fra 115 af de politiske fanger i Piræusfængslet. Når man endvidere henviser til den sidste proces, dette makværk af forfalskninger, som den socialdemokratiske ordfører med rette fremdrog her i debatten, må man virkelig blive mere end betænkelig over hele den udvikling, vi har i Grækenland i øjeblikket.

Hvor jeg står i denne sag, behøver jeg næppe at redegøre for. Jeg skal med glæde tilslutte mig det forslag til dagsorden, som her er blevet fremsat af hr. Gert Petersen. Jeg kan oplyse, at en af de meddelelser, som vi har fra en af græsk modstandsbevægelses nu mest berømte ordførere, er fra en pressekonference i Rom, hvor Mikis Theodorakis sluttede sine udtalelser om, hvad der skulle ske, med at sige, at man måtte forstærke kampen mod NATOs politik, denne organi-

sation, som holder juntaen og dens diktatur i live, og som tilfører den den næring, som den skal leve af. Når kendte græske modstandsfolk indtager det standpunkt, tror jeg ikke, man skal anstrenge sig for at hemmeligholde tingene, som de virkelig er i Grækenland.

Jeg synes, at på den baggrund, jeg her har fremhævet, vil det være nødvendigt at give rene oplysninger: hvad ved man om Amerikas politik? Nu har vi hørt en del om statsministerens gode og klare udtalelser over for hr. Nixon, som udtryk for den danske regerings og den danske rigsdags opfattelse. Var tiden ikke inde til, at folketinget fik en detaljeret beskrivelse af: hvad fortalte hr. Nixon i grunden den danske statsminister? Det har vi hørt meget lidt om.

Jeg tror, at hvis man overhovedet skal gøre Grækenland og græsk modstandsbevægelse nogen tjeneste, så er det første led, vi skal tage fat på, at skabe virkelig reel og kontant oplysning om det, der sker i Grækenland, og det, som gennemføres over for Grækenland af NATOs førende magt. Jeg tror, at jeg på passende måde har aktualiseret disse problemer.

Erik Kragh: Må jeg indledningsvis sige, at jeg bedømmer det græske styre som alle andre. Jeg vil ikke nægte, at de beretninger om tortur, som fremkom for nylig i dagspressen og andre steder, har fyldt mig med afsky. De viser, at retstilstandene i Grækenland er uholdbare. Det er altså ikke problemet det græske styre, der kalder mig herop; men det er det, som vi specielt debatterer i dag, forsyningen af det græske forsvar med tunge våben, der kalder mig op.

Ved bedømmelsen af det rejste spørgsmål om leveringen af disse tunge våben til Grækenland, er der to problemer, der må tages stilling til. Det ene er Grækenlands betydning for NATO-alliansens forsvar som helhed af Vesteuropa, og det andet er den betydning, der bør tillægges Den nordatlantiske Traktats forskrifter for medlemslandene om at styrke demokratiet, borgernes frihedsrettigheder osv.

Hvad angår det første, Grækenlands betydning for NATOs sikring af Vesteuropa, må situationen i Middelhavsområdet tages i betragtning, og her er den russiske oprust-

[Erik Kragh.]

ning afgørende for bedømmelsen. Sovjetunionen har i de sidste år opbygget og udvider stadig russiske flådestyrker i Middelhavet som en modvægt mod den 6. amerikanske flåde. Man har erhvervet flådebaser i Ægypten og i Algeriet. Arbejde er i gang med at udvide flyvepladser i Algeriet, således at startbanerne kan tage de middeltunge russiske bombefly. Man leverer våben til araberne, ja, nu er endog over 100 russiske piloter sat ind til bemanning af russisk leverede jagere foruden russisk betjening af luftforsvarsraketter.

Man ønsker ganske tydeligt fra Sovjetunionens side ikke at stabilisere forholdene i Det mellemste Østen, men at holde dem flydende, at holde faren ved lige. Der er næppe noget område i verden, der er farligere for Europa end Det mellemste Østen, der ligger ved Europas dørtrin. Med andre ord, det er tydeligt, at der er en sovjetrussisk politik, der går ud på en dominans af Middelhavets sydlige kyst og på en dominans af i hvert tilfælde den østlige del af Middelhavet for at skabe en modvægt imod den sikring, som den 6. amerikanske flåde hidtil har betydet for det sydlige Europa.

I dette billede, hvor det drejer sig om en stadig voksende trussel mod NATO-forsvarets sydlige flanke, er Grækenland et geografisk og strategisk nøgleområde, hvilket bevirker, at landet ikke kan føre en neutralitetspolitik, men under en eller anden form må være tilsluttet en af de to alliancer. Det er i denne sammenhæng af interesse, at de græske forbindelser med de kommunistiske lande, inklusive Sovjetunionen, både kommercielt og på anden måde har været voksende det sidste års tid. Skulle det ske, at Grækenland under en eller anden form forlod NATO og kom ind i det østlige alliancesystem, ville dette militært være en umådelig fordel, en umådelig gevinst for Sovjetunionen, idet det ville betyde, at Sovjetunionen ville kunne få havne og flyvepladser, der er landfaste med selve Rusland, noget, der i øjeblikket ikke er muligt, og hvilket er en af de alvorlige ulemper for russisk strategi i Middelhavsområdet.

At undlade at give Grækenland de våben, der er nødvendige, for at landet kan spille sin rolle inden for det samlede forsvar i

Middelhavsområdet, ville alvorligt svække dette forsvar og ville fremkalde risiko for, at Grækenland tager sit medlemskab af NATO op til nyvurdering med de heraf følgende konsekvenser for NATO som helhed.

Med hensyn til den betydning, der bør tillægges Den nordatlantiske Traktats forskrifter for medlemslandene om at styrke demokratiet og borgernes frihedsrettigheder osv., er det nødvendigt at gøre sig klart, hvad Atlantpagten drejer sig om, og hvad der tjener Danmarks sikkerhedspolitiske interesser. Hvis man lader følelserne ude af betragtning, og det må man vel gøre i den internationale politik — må jeg her indskyde, at Sovjetunionen er jo ikke besværet af følelser eller moralbegreber eller af en offentlig mening eller af demonstrationer eller af en opposition i et parlament — hvis man altså lader følelserne ude af betragtning, må man klargøre sig, hvad der tjener Danmarks sikkerhedspolitiske interesser, og så må man spørge: hvad er formålet med NATO, hvad drejer NATO sig om? Da NATO blev oprettet, var det som følge af den trussel, man følte både i USA og Vesteuropa efter Stalins aggressioner i Østeuropa lige efter krigen. I dag er situationen en anden. I dag er det Atlantpagtens opgave at holde en balance og en stabilitet i Europa og herved sikre freden, og det er det, der lykkes. Der er ingen af os, der tror på krigerske begivenheder i Europa, fordi denne stabilitet findes, men denne stabilitet hviler på NATOs styrke. Men NATO har ikke nogen egen styrke. Dens styrke er summen af medlemslandenes styrker. Derfor frembyder det en fare, hvis der på et enkelt område sker en lokal svækkelse af forsvaret, hvilket ville være tilfældet, hvis Grækenland ikke har rådighed over de nødvendige våben til forsvar af et strategisk nøgleområde inden for det samlede NATO-forsvar.

Valget for Danmark bliver altså mellem en politik, der er i landets egen sikkerhedspolitiske interesse, og en mere følelsesbetonet politik, der tilsidesætter disse interesser. Personligt anser jeg det for nødvendigt, at det sikkerhedspolitiske må veje tungest, og af disse grunde kan jeg ikke medvirke til vedtagelsen af regeringspartiernes dagsordensforslag.

Om hr. Gert Petersens dagsordensforslag

[Erik Kragh.]
 er der formentlig ingen grund til at fremsætte nogen kommentar; det taler for sig selv.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Det ærede medlem hr. Søgaard sagde, at han ville takke for den betingede tilslutning til socialdemokratiets forslag. Min betingede tilslutning bestod vel nærmest i, at jeg synes, man kunne gøre det nok så klart og nok så stærkt; og derfor — jeg skal ikke gøre mange bemærkninger til debatten og til de fremsatte udtalelser — må jeg sige, at regeringen må foretrække det forslag om motiveret dagsorden, som på regeringspartiernes vegne er fremsat af det ærede medlem hr. Lembourn. Det er efter min opfattelse både bedre og stærkere end formuleringen i beslutningsforslaget. Det gøres her klart, at det, folketinget beslutter, ligger i forlængelse af, og det udtrykker støtte til, den politik, som regeringen hele tiden har fulgt i Grækenlandsspørgsmålet. Det er videre sådan, at formuleringen er bredere. Den peger på, at vi kan gøre vor indflydelse gældende under flere former, og vi kan virke for vore synspunkter både i NATO og direkte over for regeringerne i andre NATO-lande.

Det ærede medlem hr. Gert Petersen spurgte, om der kom noget ud af det. Om det var nogen nytte til, om der var nogen, der ventede det, om der var nogen, der ventede pludselige resultater. Dertil må man sige, at den bedømmelse eller analyse, som det ærede medlem hr. Gert Petersen fremsatte, på mange måder var nøgtern og sober. Der er ingen, der kan vente pludselige resultater. Det, vi har mulighed for — det kan vi da lige så gerne sige åbent — er en politisk pression; det er en sigen fra, det er at give udtryk for danske synspunkter. Jeg tror, at det er betydningsfuldt over for Grækenland både over for folket og over for regeringen i Grækenland. Jeg tror også, det har sin betydning i andre lande. Man så det også under sagsbehandlingen i Europarådet, hvor det jo lykkedes at samle alle landene om en fordømmende resolution.

Det dagsordensforslag, som det ærede medlem hr. Gert Petersen har fremsat, kan jeg — hvad der vel ikke vil undre ham — ikke acceptere.

Det ærede medlem hr. Kjær Rasmussen var flov over, at han ikke havde noget dagsordensforslag med i lommen. Det synes jeg ikke, han skal være, for i så henseende synes jeg ikke, han har noget at bebrejde sig i denne samling. Han havde også bemærkninger om, at ministerrådet ikke var beslutningsdygtigt, så vidt han havde forstået det. Det var, sådan som det blev udtrykt, i hvert fald misforstået. NATO-rådet beslutter ikke over landene; for landene er suveræne, og det er også klart, at NATO-rådets beslutningsproces hviler på enstemmighedsreglen.

Jeg er ikke rigtig oplagt til at gå ind i en debat med hr. Kjær Rasmussen og med fru Hanne Reintoft i øvrigt. De taler, som om vi kunne handle og ændre verdensforløbet. Det forekommer mig, at det ærede medlem hr. Søgaard udtrykte sig langt soberere og langt nærmere virkeligheden, når han sagde: vi må tænke både på effektiviteten og gennemførligheden.

Det ærede medlem fru Hanne Reintoft stillede mig et par spørgsmål. Hun spurgte, om vi har mistet retten til at udtrykke vore synspunkter. Selvfølgelig har vi ikke det. Hun spurgte også om den sprogbrug og det ordvalg, en af ordførerne havde anvendt. Jeg agter ikke at gå ind i nogen fortolkning heraf, men vil blot sige, at regeringens stilling til den mellemstlige konflikt er klart udtrykt ved mange lejligheder. Jeg har haft mulighed for at udtrykke det også for nylig i forbindelse med besøg i de to lande Israel og Den Forenede Arabiske Republik.

Det ærede medlem hr. Kai Moltke angreb pressen og folketinget voldsomt for manglende information. Jeg forstod næsten, at folketinget også havde ansvaret for andre landes besøgsvirksomhed. Jeg vil gerne berolige ham med, at det har vi ikke. Og med hensyn til informationsvirksomheden, må vi jo være glade for, at vi har det ærede medlem til at hjælpe os.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh sagde, at vi skulle forlade det følelsesbetonede og snarere tale realistisk om tingene, og det kan jeg følge ham i. Jeg vil kun gøre den ene bemærkning, at man kan anlægge en strategisk bedømmelse, og der betvivler jeg ikke, at man kan følge det ærede medlems linje meget langt. Man kan også anlægge en

[Udenrigsministeren.]
 politisk bedømmelse, og dér kan det ikke skjules, at et græsk diktatur er en belastning for NATO-alliancen.

Ordføreren for forslagsstillerne (Søgaard): Jeg kan ikke lade være med at fremkomme med den lille drillende bemærkning til udenrigsministeren, at ministeren i første omgang betragtede det forslag, vi havde fremsat, som ret overflødigt. Da vi så nåede ned til den radikale ordfører, hr. Stinus, ja, så hilste den radikale ordfører vort forslag eller vort udspil velkomment. Det kan måske sige lidt om divergenserne i denne regerings opfattelse også på en række andre områder.

Jeg skal i øvrigt ikke hæfte mig herved, men kun sige til udenrigsministeren, at det er klart, vi er interesseret i de påvirkningsmuligheder, der er mulige i forhold til styret i Grækenland. Det, det drejer sig om, må være, at vi bare ikke går i stå på dette område og ensidigt gang efter gang gentager nogle klicheer, som er af samme karat. Derfor tror jeg — det vil jeg også gerne sige til hr. Gert Petersen — at det, det må dreje sig om, er, at man, som jeg sagde i første omgang, giver stigende muligheder for, hvis ikke de udspil, man kommer med efterhånden bliver imødekommet, fra fase til fase at vurdere, hvilke udspil man så skal komme med.

Hr. Lembourn taler om, at det er et procedurespørgsmål, og hvis man stiller direkte forslag i NATOs ministerrådsmøde, vil man lide nederlag. Det er det, hr. Lembourn, befolkningen i almindelighed ikke kan forstå, at proceduremæssige forholdsregler, hvor man eventuelt lider nederlag, skal være helt afgørende for, om man kan tage stilling til det, som sagen her drejer sig om, nemlig stop for våbenleverancer til Grækenland. Jeg tror, at den største part af befolkningen er indstillet på, at disse våbenleverancer skal holde op, og at de proceduremæssige spørgsmål absolut ikke må være en sten i vejen for en sådan mulighed.

Hr. Gert Petersen spørger, hvad man nu vil gøre, hvis man ikke får noget ud af denne aktion. Ja, så er vore pressionsmuligheder naturligvis, således som det også har vist sig, at få flere og flere lande med på den opfattelse, som vi her har. Men hvis man,

som den dagsorden, hr. Gert Petersen her har foreslået, giver udtryk for, at vi øjeblikkelig skal melde os ud af NATO, ja så må jeg sige til hr. Gert Petersen og til SF, at så har vi jo ingen pressionsmuligheder over for Grækenland i denne sag, og så tjener vi altså sagen skidt, hr. Gert Petersen.

Hr. Kjær Rasmussen siger, at ministerrådet jo ikke er beslutningsdygtigt osv. Ja, det kommer an på, hvad man betragter som beslutningsdygtigt. I hvert fald er der måske muligheder for i en communiquéudsendelse fra ministerrådsmødet næste uge at få en betragtning med netop om den problemstilling, vi diskuterer her i dag.

Vi kan altså ikke stemme for SF's dagsordensforslag, men da vi, som jeg sagde det i mit første indlæg, er interesseret i at få den bredest mulige tilslutning til vor opfattelse af, hvad der bør gøres i forhold til Grækenland, tager vi vort dagsordensforslag tilbage og vil gerne stille et ændringsforslag til det forslag om motiveret dagsorden, som er fremsat af hr. Lembourn, et ændringsforslag, der lyder som følger:

„Ordene: „og i NATO virker for“ erstattes af følgende: „og fortsat i NATO bl. a. under de forestående forhandlinger i ministerrådet aktivt virker for.“

Formanden: Det af hr. Søgaard fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se sp. 6160) er taget tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er det bortfaldet.

Der er nu af samme medlem stillet følgende ændringsforslag til det af hr. Lembourn fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se ovenfor).

Jeg skal lade også dette ændringsforslag indgå i debatten.

Lembourn: På regeringspartiernes vegne kan jeg meddele, at vi kan ikke stemme for hr. Gert Petersens dagsordensforslag. Derimod kan vi stemme for det af hr. Søgaard stillede ændringsforslag til det af os fremsatte dagsordensforslag. Vi betragter det som en tydeliggørelse af vor fælles målsætning i Grækenlandsspørgsmålet.

Gert Petersen: Jeg skal meddele med hen-

[Gert Petersen.]

syn til dagsordenssituationen, som den ligger nu, at SF vil undlade at stemme om det stillede dagsordensforslag med det dertil senere stillede ændringsforslag. Vi har ikke noget imod, at man prøver — det er da så udmærket — vi har blot ingen som helst tillid til, at der kommer noget ud af forsøget, og det agter vi at tilkendegive ved at undlade at stemme.

Hr. Søgaard siger, at hvis man fulgte det af mig stillede dagsordensforslag, ville man opgive enhver pressionsmulighed over for NATO. Nu tror jeg egentlig, at den pression, det ville være, at medlemsstater truede med at træde ud og sagde: hvis ikke I standser disse våbenleverancer, hvis man ikke standser enhver hjælp til dette diktatur, så er det sket med vort medlemskab af NATO — jeg tror nu nok, at det ville være en nok så stærk pression som det, hr. Søgaard foreslår, men jeg skal indrømme, at min opfattelse går noget videre, idet jeg simpelt hen ikke anser NATO for at være den demokratiernes sammenslutning, eller skal vi sige sammenslutning til bevarelse af demokratiet, som den giver sig ud for at være, og jeg står helt fremmed over for de betragtninger, der er kommet til udtryk her fra denne talerstol om, at man må håbe, at De Forenede Stater vil gøre sådan og sådan til forsvar af demokratiet i Grækenland. Det har USA altså ikke gjort endnu. Jeg tror ikke, der er nogen udsigt til det, og min bedømmelse her hænger naturligvis sammen med bedømmelsen af amerikanske aktiviteter andre steder i verden. Det synes jeg også man lader ude af betragtningerne.

Hanne Reintoft: Hr. Søgaard anfører, at hvis man vil støtte SF's dagsordensforslag, vil man ødelægge sine muligheder for at øve pression i NATO. Hvornår er det nogen sinde lykkedes Danmark at øve nogen som helst pression i NATO? I 1955, da man optog Vesttyskland — jeg tænker på, hvor mange danske og norske socialdemokrater der har udtalt, at så ville man aldrig have

indmeldt sig — da lykkedes det ikke. Er det nogen sinde lykkedes siden? I 1967? Er det lykkedes nu? Jeg synes nok, man må sige, at når man nu laver sit dagsordensforslag om, så det passer til regeringspartierne — jeg undtager hr. Erik Kragh — er det jo et eksempel på, at det mest var de tomme tønder, der buldrede, for det var jo ikke en sag, hvor man var villig til, hvis Danmarks ord ikke blev hørt, hvis det danske folketingets beslutninger ikke blev accepteret, at tage konsekvenserne af sine handlinger; det var det ikke. Det var altså kun et parade-forslag.

Og må jeg så sige til udenrigsministeren, at forleden dag fik jeg at vide, at jeg ikke var uildet og god, og i dag at jeg ikke var sober. Jeg må se at bære det. Det er muligt, der nogle gange er kommet udtalelser fra udenrigsministeren om den svære mellemøstlige situation, men når der pludselig af et medlem af udenrigsministerens eget parti bringes usikkerhed ind om hele regeringens politik på dette område, kan det da ikke være for meget at spørge landets udenrigsminister om Danmarks holdning til FN's sikkerhedsråds fordømmelse af Israel. Det må der da kunne komme et svar på.

Kai Moltke: Jeg skal fatte mig meget kort. Hr. udenrigsministeren var som sædvanlig venlig og medgørlig i disse ting og overdrog til mig, så vidt jeg forstod, visse oplysende opgaver her i tinget, hvor andre glemte det. Men jeg rettede et rent konkret spørgsmål til udenrigsministeren: er det udenrigsministeren bekendt, at man for mere end en uge siden i Athen offentliggjorde en meddelelse om, at det første medlem af De Forenede Staters regering i dag den 20. maj ville ankomme til Athen? Eller har udenrigsministeren fået fortrolig meddelelse om, at fristen for denne ankomst, som jo siger en hel del om den sag, vi her debatterer, skulle være blevet udsat, indtil man havde rådført sig med de to skandinaviske lande og andre om, hvordan Amerikas stilling bør være?

Bøgholm: Hvor det gælder afsky for det, der i dag foregår i Grækenland, tror jeg ikke, der vil være uenighed af nogen art i denne høje forsamling.

Som medlem af Europarådet har jeg været og er jeg af den opfattelse, at juntaens Grækenland ikke hører hjemme i Europarådet, og at Grækenland, hvis det ikke selv havde trukket sig tilbage, burde være blevet ekskluderet af Europarådet. Jeg kender meget vel de minusser, der knytter sig til denne fremgangsmåde. Det vil ikke længere være muligt for Europarådet at sende en undersøgelseskommission til Grækenland; men det vil være muligt for Europarådet, også når Grækenland ikke er medlem, at optage græske forhold til debat. Vi har i Europarådet en kommission for ikke-repræsenterede nationer, og på basis af en rapport fra denne kommission vil det være muligt at debattere Grækenland, og det skulle ikke undre mig, om vi fik lejlighed til det. Det skulle måske undre mig mere — desværre kun — om vi ikke fik det.

Men der er en afgørende forskel mellem Europarådet og NATO. Europarådet er et politisk organ. NATO er først og fremmest — jeg siger ikke udelukkende, men først og fremmest — et sikkerhedspolitisk organ. Det har da heller ikke været sådan, at der til medlemskab af NATO har været knyttet nogen fordring om demokratisk statsordning. Selv om der er tegn på tøbrud i Portugal — lykkeligvis — er Portugal da endnu i dag en diktatorisk styret stat. Tyrkiet har været det en overgang, men blev ved at være medlem af NATO.

Jeg anser det for rigtigt og nyttigt, når den danske regering gennem statsminister og udenrigsminister over for vor store allierede i vest har givet udtryk for danske synspunkter. Jeg tror dog ikke som hr. Kai Moltke, at det vil være rimeligt at forlange af statsministeren, at han skulle referere samtalen med præsident Nixon. Hvis man skulle til at referere sådanne samtaler, er jeg bange for, at vor statsminister ikke ville få tilstrækkelig mange af dem.

Men der er en afgørende forskel mellem at forelægge danske synspunkter og vedtage en folketingsbeslutning. Når der forelægges danske synspunkter, vil disse indgå i overvejelserne. Den amerikanske præsident vil afveje de politiske hensyn med de militære

hensyn, og ligesom det ærede medlem hr. Erik Kragh kan jeg ikke se bort fra, at der i denne sag også er andet end politiske aspekter.

Amerika må nødvendigvis overveje, hvorledes en nægtelse af at forsyne Grækenland med våben, som dette land og måske også andre uden for Grækenland mener nødvendigt af hensyn til landets forsvar, vil virke. Vi er i en situation, hvor russisk politik er ikke bare aktiv, men tegner sig, som om den er aggressiv, og hvor i alt fald faren for krigersk konflikt i Det mellemste Østen er rykket måske temmelig nær. I denne situation er det naturligt, om Amerika overvejer, hvorvidt man bør give de politiske eller de militære sikkerhedspolitiske hensyn en præference. En dagsorden, ligegyldig hvilken af de foreslåede dagsordener, tager — og det er vel naturligt — et ensidigt politisk hensyn. Jeg mener ikke, man kan nøjes med dette ensidige politiske hensyn. Jeg mener, det sikkerhedspolitiske må med ind, og derfor — jeg skal se bort fra at foreslå nogen dagsorden — vil jeg ikke være i stand til at stemme for noget af de foreliggende forslag om motiveret dagsorden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Forinden afstemningen må ændringsforslaget foreligge trykt og omdelt, og det er derfor nødvendigt at udsætte mødet. Det genoptages kl. 17.55.

Mødet udsat kl. 17.40.

Mødet genoptaget kl. 17.55.

Ændringsforslaget af *Sogaard* (se sp. 6186) til forslaget om motiveret dagsorden af *Lembourn* (se sp. 6162) vedtoges uden afstemning.

Det således ændrede forslag om motiveret dagsorden sålydende:

Folketinget henstiller til regeringen, at den fortsat direkte over for de NATO-lande, der leverer militærudstyr til Grækenland og fortsat i NATO, bl. a. under

de forestående forhandlinger i ministerrådet, aktivt virker for, at disse leverancer bringes til ophør, indtil demokratiske tilstande er genindført i Grækenland,

og går dermed over til næste sag på dagsordenen“

vedtoges med 117 stemmer mod 2; 12 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Hermed bortfaldt det af Gert Petersen fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se sp. 6172) og forslaget til folketingsbeslutning (nr. XLV).

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren under henvisning til folketingets forretningsordens § 19, stk. 3, at hun ønsker at give tinget en redegørelse om en dagpengereform, så vidt muligt fredag den 22. maj.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udskrivning af skat til amtskommunen.

Med skrivelse af 20. maj 1970 har ministeren for kulturelle anliggender fremsendt skriftlig besvarelse af et af folketingsmand Albertsen stillet spørgsmål. Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i folketingsstidende.

Medlem af folketinget Otto Mørch har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren medvirke til, at invalide pensionister på plejehjem også kan få mulighed for fritagelse for radio- og fjernsynslicens?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om udskrivning af skat til amtskommunen.

Ved § 3, stk. 3, i lov nr. 176 af 30. april 1969 om ændring af lov om den amtskom-

munale beskatning, er det bestemt, at forslag om revision af loven om den amtskommunale beskatning skal fremsættets for folketinget i folketingsåret 1969-70.

I overensstemmelse hermed og med regeringens tidligere tilkendevivne hensigt om at foreslå en omlægning af den amtskommunale beskatning, således at amtskommunerne på samme måde som primærkommunerne får adgang til direkte udskrivning på borgernes indkomster, fremsættes nævnte lovforslag, der går ud på, at den tidligere udskrivning af amtsfondsbidrag på de under amtskommunen hørende primærkommuner erstattes af en direkte amtskommunal indkomstskat. For ikke at belaste kildeskatteordningen i de første år foreslås det, at ændringen af den amtskommunale beskatning først skal have virkning fra og med kalenderåret 1972.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at det er regeringens hensigt til efteråret at stille forslag om, at den amtskommunale ejendomsskyld, der kun udgør en ringe del af den samlede amtskommunale udskrivning, og som alene påhviler de i de tidligere sognekommuner beliggende ejendomme, skal bortfalde med udgangen af skatteåret 1971-72, ligesom den amtskommunale grundbeskatning vil blive taget op til nærmere overvejelse.

Med bemærkning, at det ikke er tanken at søge lovforslaget færdigbehandlet i indeværende folketingsår, men at genfremsætte det ved begyndelsen af næste folketingsår, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Skriftligt besvaret spørgsmål.

Af **Albertsen** til ministeren for kulturelle anliggender (6. maj 1970):

„Vil ministeren over for Danmarks radio påpege det ønskelige i, at radioens nyhedstjeneste i turistsæsonen udsender nyheder på hovedsprogene?“

Begrundelse.

Den vældige vækst i antallet af turister, der besøger Danmark, gør det rimeligt, at man fra det officielle Danmark yder en vis service over for de mange udenlandske gæster under deres ophold her i landet.

Da man må gå ud fra, at kun et lille fåtal af turisterne taler eller forstår dansk, vil det være naturligt, at de mest betydningsfulde